



СРЕДЊА
МЕДИЦИНСКА
ШКОЛА
Сента

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2019-2022

Медицинска сестра –техничар
Фармацеутски техничар

Деловодни број: 97
Датум: 15.06.2019.

Адреса: 24400 Сента, Главни трг 12
Тел. директора: 024/817-171
Тел. секретаријата: 024/817-177
WEB: www.medicinska-senta.edu.rs
e-mail: medicinska_senta@mts.rs
Име и презиме директора: Золтан Нађ Абоњи

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ.....	1
1. Увод	3
2. Циљеви школског програма	3
3. О школи	4
4. Програми образовања и васпитања.....	6
4.1. Обавезни предмети по образовним профилима и разредима	7
4.1.1. Образовни профил МЕДИЦИНСКА СЕСТРА – ТЕХНИЧАР	7
4.1.2. Образовни профил ФАРМАЦЕУТСКИ ТЕХНИЧАР	8
4.2. Изборни предмети по образовним профилима и разредима.....	9
5. Начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа	10
5.1. Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стучног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду.....	11
6. Програм допунске, додатне и припремне наставе	11
7. Програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, и тимски рад	13
7.1 Јавна делатност школе	13
7.2. Остале активности	13
7.3. Екскурзија	14
8. Факултативни наставни облици	15
9. Начин остваривања програма образовања одраслих и ученика са посебним способностима	15
9.1. Стваралачке и слободне активности ученике (хор, секције, друштвено-користан рад и друго).....	16
10. Програм културних активности школе	17
11. Програм слободних активности	17
12. Програм каријерног вођења и саветовања	18
13. Програм заштите животне средине.....	20
14. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања	21
14.1. Значење појмова насиље, злостављање и занемаривање	22
14.2. Подела најчешћих облика насиља.....	23
14.2.1. Први ниво	23
14.2.2. Други ниво	23
14.2.3. Трећи ниво	24
14.3. Основни принципи и циљеви програма заштите ученика	24
14.4. Процедура у интервенцији.....	25
14.5. Процена безбедности у школи.....	26
14.6. План сарадње са медијима	27
14.7. Спољашња и унутрашња заштитна мрежа	27
14.7.1. Унутрашња заштитна мрежа	27

14.7.2. Спољашња заштитна мрежа	28
14.7. Евиденција и начини праћења случајева насиља.....	28
14.8. Процењивање ефеката превенције или интервенције	29
14.9. Акциони план за заштиту ученика од насиља, злостављања, занемаривања.....	30
14.10. Акциони план превентивних активности за спречавање насиља.....	30
14.11. Акциони план интервентних активности за спречавање насиља	32
15. Програм развоја хуманитарних односа међу половима	33
16. Програм школског спорта.....	34
17. Програм сарадње са локалном самоуправом	35
18. Програм сарадње са породицом	36
19. Програм излета и екскурзија	37
20. Програм безбедности и здравља на раду	38
21. Сарадња са друштвеном средином	40
22. Друга питања од значаја за школу	41
23. Програм школског маркетинга.....	42
23.1. Интерни маркетинг	42
23.1. Екстерни маркетинг	43

1. Увод

Школски програм је документ којим се ближе одређује и дефинише образовање и васпитање ученика ради стицања знања и вештина неопходних за даље образовање, запошљавање и усавршавање. Он обухвата све садржаје и активности који се баве остваривањем циљева образовања и васпитања.

Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања, узимајући у обзир и Развојни план школе, у складу са Законом.

Школски програм Средње медицинске школе донет је на основу прописаног наставног плана и програма и усвојен је за наредне четири године (почев од школске 2019/20 године).

Школа, по правилу, доноси школски програм за период од четири године. Тим за израду овог школског програма чине Миклош Тинде, Олах Шивеги Клаудија, Терек Мате, Петрић Милица, Урбан Ходик Мариана и Ердељи Јасмина.

С обзиром на то да се школски програм доноси за период од четири године, свака иновација у вези са било којим делом наставног плана и програма и васпитно-образовног рада накнадно се бележи у школском програму, а самим тим се његов садржај надограђује.

2. Циљеви школског програма

Циљеви нашег Школског програма проистичу из потребе за квалитетним образовно-васпитним радом, у којем сваки ђак треба да стекне пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој, што ће га спремити за будућу професију и сложени друштвени живот. С тим у вези, циљеви су:

- 1) оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција;
- 2) стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су неопходни за лично остварење и развој;
- 3) оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању;
- 4) развој мотивације за учење и даље усавршавање;
- 5) развој свести о себи и способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- 6) развој ученика као одговорног и угледног грађанина, способног за тимски рад, еколошки освешћеног, који поштује расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне различитости;
- 7) развијање позитивног односа према школи, подстицање потребе за доживотним учењем;
- 8) поштовање индивидуалних разлика: начин учења, брзина напредовања, избор слободних активности;
- 9) стручно усавршавање наставног кадра у области педагошко-методичких наука у циљу подизања квалитета редовне наставе и ваннаставних активности, али и у циљу што бољег решавања проблема у индивидуалном раду са ученицима;
- 10) стручно усавршавање наставног кадра у области стручних предмета у циљу праћења савремених токова науке и проширивању наставничких компетенција.

3. О школи

Средња медицинска школа у Сенти је стручна школа која образује кадрове за подручје рада **здравство и социјална заштита** у Србији на српском и на мађарском језику.

Образовни профили за које је школа верификована од стране **Покрајинског секретаријата** за образовање и културу су следеће:

1. **Гинеколошко-акушерска сестра** (на српском и на мађарском наставном језику)
106-022-00687/2005-01 од 12.10.2006.
2. **Медицинска сестра-техничар** (на српском и на мађарском наставном језику)
128-022-289/2015-01 од 18.05.2015. и 128-022-662/2015-01 од 07.12.2015.
3. **Фармацеутски техничар** (на српском и на мађарском наставном језику)
128-022-288/2015-01 од 18.05.2015. и 128-022-663/2015-01 од 07.12.2015.
4. **Физиотерапеутски техничар** (на српском и на мађарском наставном језику)
128-022-664/2015-01 од 07.12.2015.
5. **Здравствени неговатељ** (на српском и на мађарском наставном језику)
128-022-661/2016-01 од 01.11.2016.
6. **Масер** (на српском и на мађарском наставном језику)
128-022-661/2016-01 од 01.11.2016.

Актуелни програми од школске 2018/2019. године прописани су у неколико Просветних гласника.

1) ГИНЕКОЛОШКО-АКУШЕРСКА СЕСТРА – ТЕХНИЧАР

- за општеобразовне предмете Просветни гласник бр. 11/28.6.2013.
- за стручне предмете Просветни гласник бр. 8/2013.
- за страни језик Просветни гласник бр. 3/7.5.2015.
- за рачунарство и информатику Просветни гласник бр. 11/26.8.2016.
- за верску наставу Просветни гласник бр. 11/26.8.2016.
- за грађанско васпитање Просветни гласник бр. 11/28.6.2013.
- за математику Просветни гласник бр. 1/25.1.2007.
- за филозофију Просветни гласник бр.13/18.9.2007.
-

2) МЕДИЦИНСКА СЕСТРА – ТЕХНИЧАР, ФАРМАЦЕУТСКИ ТЕХНИЧАР, ФИЗИОТЕРАПЕУТСКИ ТЕХНИЧАР, ЗДРАВСТВЕНИ НЕГОВАТЕЉ, МАСЕР:

- за општеобразовне предмете Просветни гласник бр. 7/14.8.2014.
- за стручне предмете Просветни гласник бр. 9/17.8.2015.
- за рачунарство и информатику Просветни гласник бр. 11/26.8.2016.
- за верску наставу Просветни гласник бр. 11/26.8.2016.
- за грађанско васпитање Просветни гласник бр. 7/14.8.2014.
- за мађарски језик Просветни гласник бр. 6/17.8.1990. и бр. 4/31.5.1991.

Наставу у школи изводи 35 наставника у радном односу и 23 наставника са уговором о извођењу наставе. Око 315 редовних ученика и 30 ванредних уџеника ове школске године похађа наставу у 12 одељења.

Мисија Медицинске школе јесте да образује и васпитава здравствене профиле у класичним одељењима, успостављајући сопствене стандардне процедуре и негујући добре односе међу свим значајним актерима школског живота. Визија Медицинске школе јесте да подстиче лични развој ученика и наставника, развија свест о правима и одговорностима, да васпитава ученике одговорном приступу обавести који намеће њихово будуће занимање, пре свега неговању хуманости, као и праћењу сви новина у струци који не сме престати завршетком школовања. Визија је савремена школа која функционише по усклађеним интересовањима ученика и најновијим достигнућима из области медицине, чији ће се рад заснивати на креативности ученика и запослених у школи.

Циљ Школског програма јесте да сваком појединцу пружи увид у програм Средње медицинске школе која младима обезбеђује могућност усвајања знања, стицање вештина и способности потребних за рад и запошљавање, могућност континуираног професионалног развоја и могућност квалитетнијег живота у здравој животној средини. Школски програм је састављен у складу са Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", br. 88/2017, члан 61.) и садржи све Законом прописане садржаје. Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе и заснован је на реалним потенцијалима школе.

Школски програм Средње медицинске школе намењен је преквалификантима којим се могу дошколовати у свим одобреним образовним профилима.

Установе које Школа користи у реализацији Школског програма и са којима остварује свакодневну интензивну сарадњу су следеће:

- Отшта болница у Сенти - за реализацију вежби и блок наставе
- Дом здравља у Сенти - за реализацију вежби и блок наставе
- Апотекарска установа - за реализацију блок наставе

Средња медицинска школа се налази у центру града у згради Сенћанске гимназије (Главни трг бр.12). Ту су смештене Сенћанска гимназија, Економска-трговачка школа и Средња медицинска школа. То је двоспратна адаптирана зграда, која сасвим одговара за извођење наставе својим кабинетима, лабораторијама, кабинетима за вежбе из стручних предмета, учионоцама, као и физкултурним салама и спортским теренима. У зграду постоји централно грејање прикључено на градски топлот, што омогућава целодневно искоришћавање целе зграде у свим временским приликама.

Образовно-васпитни рад реализује се у следећем простору:

НАСТАВНЕ ПРОСТОРИЈЕ	БРОЈ	НОРМАТИВ (%)
Учионице опште намене	4	90%
Специјализоване учионице	3	80%
Сала за физичко васпитање	1	80%
Библиотека са читаоницом	1	90%
Кабинети	17	80%
Кабинети за здравствену струку	4	95%
Лабораторије	1	80%

Рачунски центар	1	100%
Радионица	1	100%

Вишенаменски простори су следећи:

НАЗИВ ПРОСТОРИЈЕ	БРОЈ	НОРМАТИВ (%)
Зборница	1	100%
Директор	1	100%
Администрација	1	100%
Стручни сарадници	1	100%
Помоћно особље	1	25%
Друштвена сала	1	100%
Архива	1	100%
Спортски терени	3	100%
Разгласна станица	1	100%
Магацин	1	100%

4. Програми образовања и васпитања

Средња медицинска школа у Сенти образује ученике за подручје рада Здравство и социјална заштита, а у оквиру тога тренутно на следећим образовним профилима:

- 1) медицинска сестра – техничар;
- 2) фармацеутски техничар;

4.1. Обавезни предмети по образовним профилима и разредима

4.1.1. Образовни профил МЕДИЦИНСКА СЕСТРА – ТЕХНИЧАР

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	П	Т	В	П	Б	Т	В	П	Т	В	П	Б	Т	В	П	Т	В	П	Б	Т	В	П	Т	В	П	Б	Т	В	П	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		19	2		646	68		30	13		455				11			330				9			270				1701	68		30	1799	
1.	Српски језик и књижевност	3			102				3			105				3			90				3			90				387			387	
1.1.	_____језик и књижевност*	3			102				3			105				3			90				3			90				387			387	
2.	Српски као нематерњи језик*	2			68				2			70				2			60				2			60				258			258	
3.	Страни језик	2			68				2			70				2			60				2			60				258			258	
4.	Физичко васпитање	2			68				2			70				2			60				2			60				258			258	
5.	Математика	2			68				2			70				2			60				2			60				258			258	
6.	Рачунарство и информатика		2			68																							68			68		
7.	Историја	2			68																							68				68		
8.	Музичка култура							30																							30		30	
9.	Физика	2			68				2			70																	138			138		
10.	Географија	2			68																							68				68		
11.	Хемија	2			68																							68				68		
12.	Биологија	2			68				2			70																138				138		
13.	Социологија са правима грађана														2			60										60				60		
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		8	2		272	68		60	15	3		525	105		60	10	8		300	240		210	8	12		240	360		120	1337	773		450	2560
1.	Анатомија и физиологија	4			136																							136			136	387		
2.	Прва помоћ							60																					60	60		387		
3.	Латински језик	2			68																						68			68	258			
4.	Здравствена нега	2	2		68	68			2	3		70	105		60	8	30		240		210	1	10		30	300	120	198	713		390	1301	258	
5.	Патологија								2			70																70			70	258		
6.	Микробиологија са епидемиологијом								2			70															70			70	258			
7.	Хигијена и здравствено васпитање								2			70															70			70	68			
8.	Фармакологија								2			70															70			70	68			
9.	Здравствена психологија								2			70															70			70	30			
10.	Медицинска биохемија								2			70															70			70	138			
11.	Медицинска етика								1			35															35			35	68			
12.	Инфектологија															60											60			60	68			
13.	Гинекологија и акушерство															60											60			60	138			
14.	Интерна медицина															60				2			60				120			120	60			
15.	Хирургија															60				2			60				120			120				
16.	Неурологија															30											30			30				
17.	Педијатрија																			2			60				60			60				
18.	Психијатрија																			1			30				30			30				
19.	Предузетништво																					2			60			60			60			
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			34				1			35				3			96				3			90				255			255	
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			35				1			30				1			30				129			129	
2.	Изборни предмет према програму образовног профила**															2			60				2			60				120			120	
Укупно A1+A2+Б		28	4		952	136		90	29	3		1015	105		60	24	8		720	240		210	20	12		600	360		120	3287	841		480	4608
Укупно		32			1178				32			1180				32			1170				32			1080				4608				

4.1.2. Образовни профил ФАРМАЦЕУТСКИ ТЕХНИЧАР

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње				
	Т	В	П	Н	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Σ		
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	19	2			627	66			30	13			442				11			363				9			252			1684	66		30	1780			
1 Српски језик и књижевност	3				99					3			102				3			99				3			84			384				384			
1.1 _____ језик и књижевност*	3				99					3			102				3			99				3			84			384				384			
2 Српски као нематерњи језик*	2				66					2			68				2			66				2			56			256				256			
3 Страни језик	2				66					2			68				2			66				2			56			256				256			
4 Физичко васпитање	2				66					2			68				2			66				2			56			256				256			
5 Математика	2				66					2			68				2			66				2			56			256				256			
6 Рачунарство и информатика		2				66																								66			66				
7 Историја	2				66																								66				66				
8 Ликовна култура									30																							30	30				
9 Физика	2				66																								66				66				
10 Географија	2				66																								66				66				
11 Хемија	2				66					2			68																134				134				
12 Биологија	2				66					2			68																134				134				
13 Социологија са правима грађана															2			66											66				66				
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	9	1			297	33			90	11	7		374	238	90	12	6		396	198	120	11	9		308	252	180	1375	721		480	2576					
1. Анатомија и физиологија	3				99																								99				99				
Фармацеутско технолошке операције и поступци	1	1			33	33			30																				33	33		30	96				
3. Хигијена и здравствено васпитање	2				66																								66				66				
4. Латински језик	2				66																								66				66				
5. Прва помоћ									60																						60	60					
6. Медицинска етика	1				33																								33				33				
7. Микробиологија са епидемиологијом										2			68																68				68				
8. Патофизиологија										2			68																68				68				
9. Организација фармацеутске делатности										1			34																34				34				
10. Аналитичка хемија										2	2		68	68															68	68			136				
11. Фармацеутска технологија										2	3		68	102	60	2	3		66	99	60	2	3		56	84	120	190	285	240		715					
12. Фармакогнозија са фитотерапијом										2	2		68	68	30	1	1		33	33	30							101	101	60		262					
Фармацеутска хемија са аналитиком лекова																2	2		66	66		30	2	2		56	56		30	122	122	60	304				
14. Медицинска биохемија																2			66										66				66				
15. Основи клиничке фармације																2			66										66				66				
16. Здравствена психологија																2			66										66				66				
17. Токсикологија																1			33										33				33				
18. Броматологија са дијететиком																							2		56		30	56			30	86					
19. Фармакологија и фармакотерапија																						3		84				84					84				
20. Козметологија																						2	2	56	56			56	56				112				
21. Предузетништво																							2		56				56				56				
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	1				33					1			34				3			99				3			84			250				250			
1. Грађанско васпитање / Верска настава	1				33					1			34				1			33				1			28			128				128			
2. Изборни предмет према програму образовног профила																2			66				2			56			122				122				
Укупно A1+A2+B	29	3			957	99			120	25	7		850	238	90	26	6		858	198	120	23	9		644	252	180	3309	787		510	4606					
Укупно	32			1176					32			1178					32			1176					32			1076					4606				

4.2. Изборни предмети по образовним профилима и разредима

За сваки образовни профил у сваком разреду изборни предмети су Верска настава и Грађанско васпитање.

Број група за сваки предмет формира се у зависности од интересовања ученика.

Верска настава се организује у зависности од потребе за православном или католичком верском наставом. Свака група ученика сваког разреда има један час недељно.

Часови Грађанског васпитања одржавају се једном недељно за сваку групу сваког разреда.

С обзиром на то да сви разреди образовних профила медицинска сестра – техничар и фармацеутски техничар наставу похађају по реформисаним програмима који садрже изборне општеобразовне или стручне предмете, група изборних предмета у нашој школи се проширила.

1) МЕДИЦИНСКА СЕСТРА – ТЕХНИЧАР

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила					
РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Масажа			2	
2.	Култура тела			2	
3.	Дерматологија				2
4.	Медицинска информатика				2
Општеобразовни предмети					
1.	Ликовна култура*			2	2
2.	Изабрана поглавља математике			2	2
3.	Биологија (одабране теме)*			2	2
4.	Медицинска географија				2
5.	Историја (одабране теме)*			2	2
6.	Хемија*			2	2
7.	Хемија биомолекула*			2	2
8.	Физика			2	2

Напомена: * Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

2) ФАРМАЦЕУТСКИ ТЕХНИЧАР

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила					
РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Масажа			2	
2.	Култура тела			2	
3.	Дерматологија				2
4.	Медицинска информатика				2
Општеобразовни предмети					
1.	Ликовна култура*			2	2
2.	Изабрана поглавља математике			2	2
3.	Биологија (одабране теме)*			2	2
4.	Медицинска географија				2
5.	Историја (одабране теме)*			2	2
6.	Хемија*			2	2
7.	Хемија биомолекула*			2	2
8.	Физика			2	2

Напомена: * Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

5. Начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа

Остваривање принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа спроводи се на основу Закона о основама система образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије бр. 72/2009, бр. 52/2011, бр. 55/2013, и бр. 68/2015), Закона о средњем образовању и васпитању (Службени гласник Републике Србије бр. 55/2013 101/2017) и Правилника о општим стандардима за крај општег стручног образовања и средњег стручног образовања и делу општеобразовних предмета (Службени гласник Републике Србије бр. 117/2013), а поштујући и уважавајући:

- педагошке принципе и педагошке и организационе иновације;
- спроводећи сарадњу са родитељима и старатељима;
- остварујући сарадњу са локалном заједницом и широм друштвеном средином;
- личност, слободе и права ученика, али и развијајући њихову одговорност;
- кроз редовну наставу, ваннаставне активности, такмичења, културно-уметничке и хуманитарне активности и сарадњу са другим образовно-васпитним и другим институцијама;
- потребе и интересовања за рад у културно-уметничким и хуманитарним организацијама.

5.1. Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стучног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма реализује се на основу Закона о средњој школи.

Остваривање прописаних наставних планова и програма остварује се кроз редовну наставу и то:

- теоријску;
- практичну;
- блок наставу и вежбе;
- кроз допунску и додатну;
- кроз припремну;
- кроз реализацију садржаја активности из изборних предмета, спортских активности, активности везаних за еколошку проблематику и заштиту животне средине;
- кроз рад у секцијама;
- кроз друге облике ваннаставних и слободних активности за које ученици искажу интересовање или се укаже потреба за њима.

Остваривање прописаних наставних планова и програма се одвија кроз Законом прописане поступке. У редовној настави примењују се актуелне методе и технике рада, постепено и у све већој мери уводе се савремене методе кроз активну наставу и различите иновације у раду. Примењују се техничке и технолошке иновације, уз посебну припрему наставника и њихову претходну обуку.

У свим образовним профилима настава се изводи у одговарајућим кабинетима и установама ван школе у којима се организују вежбе и блок настава.

6. Програм допунске, додатне и припремне наставе

Остали обавезни облици непосредног образовно-васпитног рада су: *додатна, допунска и припремна настава*.

Додатни рад се остварује за ученике који постижу изузетне резултате и показују интересовање за продубљивање знања из одређеног предмета.

Циљ додатног рада јесте да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима, склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења.

Задаци су:

- задовољавање индивидуалних особености ученика – склоности, интересовања, способности за учење;
- подстицање индивидуалног развоја ученика;
- проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовања и способности;
- груписање ученика према способностима и интересовањима, чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада.

Садржаји додатног рада полазе од редовног плана и програма, али се сходно интересовањима и потребама ученика проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука. Самим тим, садржаји додатног рада су индивидуализовани како у односу на ученика, тако и у односу на наставника.

Програм додатног рада се планира и организује у оквиру недељног распореда часова образовно-васпитног рада. Треба настојати да се према могућностима додатни рад организује пре почетка редовне наставе, у супротној смени или за време радних субота. Ученик ће бити обухваћен додатном наставом највише из два предмета по један час недељно.

Допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја у редовној настави и самим тим не постижу задовољавајући успех из појединих предмета.

Потреба за организовање допунског рада утврђује се током школске године чим се испоље тешкоће и уочи заостајање појединих ученика у савлађивању садржаја неких наставних предмета.

У школи се организује припремни и допунски рад за ученике по следећим критеријумима:

- ако је ученик дуже оправдано одсуствовао са наставе;
- ако је ученик прешао из неке друге школе са неусклађеним наставним планом и програмом;
- за ученике са разним сметњама (последике болести, смрти у породици, разне психичке и физичке сметње);
- за све ученике одељења четвртог разреда као припрема за матурски испит (5% од укупног броја часова).

Предвиђа се да један ученик буде обухваћен допунском наставом највише из три предмета по један час недељно. У допунској настави најчешће се примењују индивидуални и групни облици рада.

Наставници који изводе допунску, додатну и припремну наставу планирају комплетан програм и план рада допунске и додатне наставе, као и распоред рада пре почетка реализације ове наставе.

Припремни рад се организује за редовне ученике који су због болести упућени на полагање разредног испита и за ванредне ученике. Организује се према садржајима из програма образовања пре полагања разредног испита.

Циљ допунског и припремног рада је да омогуће ученицима да се лакше укључе у редован образовно-васпитни процес.

Задаци су:

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате;
- усклађивање овако утврђених садржаја са потребама и могућностима ученика;

- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

Допунска, додатна и припремна настава изводе се према утврђеном распореду. Распоред одржавања допунске, додатне и припремне наставе је истакнут на огласној табли Школе.

7. Програме и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, и тимски рад

7.1 Јавна делатност школе

Јавна делатност школе обухвата следеће:

- рад на WEB и FACEBOOK страни школе
- рад на промоцији образовних профила по основним школама,
- учествовање на сајмовима (сајам туризма, сајам образовања, сајам виртуелних предузећа),
- учествовање ученика на Републичком Кросу РТС-а,
- учешће представника Парламента ученика у Унији средњошколаца,
- учествовање у културним и јавним манифестацијама у граду (свечане академије, трибине, дебате, промоције, музички наступи),
- учествовање у посетама Београду – Белом двору, Народној скупштини, у оквиру верске наставе посете већим манастирима у Србији,
- активно учешће у пројектима НВО (обуке, семинари, акције на нивоу града),
- учествовање у пројектима међународног карактера,
- учествовање на јавним државним и међудржавним конкурсима (литералним и ликовним радовима),
- друге активности за којима се буде указала прилика.

7.2. Остале активности

Остале активности могу бити следеће:

- хуманитарне активности: учешће у акцијама Црвеног крста у добровољном давању крви, сакупљање добровољних новчаних и других прилога,
- купо-продаја половних уџбеника,
- друге активности за којима се буде указала прилика.

7.3. Екскурзија

Екскурзија је факултативна ваннаставна активност која се остварује ван школе.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе.

Задаци екскурзије су:

- проучавање објеката и феномена у природи;
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и схватање значаја здравља и здравих стилова живота;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.
- савлађивање и продубљивање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја наставних предмета.

Садржаји екскурзије остварују се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и саставни су део годишњег програма рада школе.

Програм екскурзије садржи:

- образовно-васпитне циљеве и задатке,
- садржаје којима се постављени циљеви остварују,
- планирани обухват ученика
- носиоце предвиђених садржаја и активности,
- време трајања екскурзије,
- путне правце,
- техничку организацију и
- начин финансирања.

Екскурзија за први и други разред се одвија унутар граница наше земље. Екскурзија за трећи и четврти разред може да се организује у иностранству.

Екскурзија може да траје:

- за ученике првог разреда – до три дана;
- за ученике другог разреда – до пет дана
- за ученике трећег и четвртог разреда – до пет наставних дана.

Школа ће у складу са потребама образовних профила организовати стручне посете које ће детаљније бити уређене годишњим планом рада школе.

8. Факултативни наставни облици

Факултативни ваннаставни облици имају за циљ да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану. Задаци су:

- проширивање и продубљивање, као и стицање нових знања и умења а према интересовањима ученика;
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој раде.

Факултативни ваннаставни облици се организују као:

1. екскурзија,
2. стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције, друштвенкористан рад и друго),
3. културна и јавна делатност школе,
4. остале активности.

9. Начин остваривања програма образовања одраслих и ученика са посебним способностима

На пољу образовања одраслих, Школа ће наставити да спроводи преквалификацију, доквалификацију, ванредно школовање у подручју рада здравство и социјална заштита, на основу исказаних интересовања заинтересованих полазника. Школа уз одобрење Школског одбора тражи сагласност Покрајинског секретаријата за образовање за сваку школску годину.

Да би обезбедила реализацију образовања одраслих, Школа организује припремну наставу, као и индивидуалне консултације са полазницима, упућује их на стручну и осталу литературу, као и на праксу, и даје друге врсте услуга и подршке које су прописане захтевима одговарајућег образовног профила и Законом.

Уколико се у школу упишу ученици са посебним способностима и развојним сметњама, Школа доноси индивидуални образовни план са прилагођеним или измењеним планираним исходима, за чије спровођење сагласност даје родитељ, односно старатељ. Циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања ученика у образовно-васпитни рад и вршњачки колектив. Све појединости око њихове припреме, израде и остваривања, одвијаће се на основу Закона.

9.1. Стваралачке и слободне активности ученике (хор, секције, друштвено-користан рад и друго)

Поред редовног, образовно васпитног рада, у школи ће бити организоване слободне активности и рад секција које ће бити усмерене ка образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и стваралачком развоју ученика, и доприносити квалитетном коришћењу слободног времена како у установи тако и ван ње.

Укључивање ученика у различите слободне активности и секције засновано је на принципу добровољности које се огледа у самосталном опредељивању ученика за оне активности које одговарају њиховим склоностима, способностима, интересовањима и потребама.

У складу са програмима и плановима рада, у оквиру рада појединих слободних активности и секција заинтересовани ученици имаће прилику да посете сајмове из те области или да реализују излете.

Руководиоци слободних активности и секција сачинили су своје програме рада који ће током реализације прилагођивати интересовањима, афинитетима и ангажовању ученика.

Друштвено – користан рад реализује се са циљем да васпитава ученике да добровољним радом самостално и у оквиру друштвено-организованих активности у слободном времену, допринесе стварању и унапређивању услова живота и рада људи у ужој и широј друштвеној заједници.

Задаци су:

- развијање навика ученика да стално и рационално обављају различите послове ради задовољавања личних потреба, потреба породице и друштвене средине;
- стицање навика и одговорности за чување и естетски изглед средине у којој ученик учи, ради и живи; развој и неговање урбане и комуналне културе;
- развијање свести о потреби колективног рада и принципима који се примењују у акцијама и активностима друштвено-корисног рада;
- развијање осећања одговорности за преузете обавезе и радне задатке уз неговање радне културе ученика и спремности за сарадњу.

Садржај и облици друштвено корисног рада су следећи:

- одржавање школског простора: уређење учионица, заједничких просторија, уређење школског дворишта (неговање зеленила у згради и дворишту)
- рад у школској библиотеци,
- израда паноа и зидних новина, израда шема и графикана и других наставних средстава
- друге активности за којима се буде указала прилика

Секције: Спортске секције, Рецитаторска секција на мађарском језику, Рецитаторска секција на мађарском језику, Научна секција, Секција за фармацеуте, Секција прве помоћи, Секција здравствене неге, Лингвистичка секција.

10. Програм културних активности школе

Програм културних активности школе обухвата прославе дана школе, почетке и завршетке школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, спортска такмичења, научно-истраживачке активности и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обogaћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Програм културних активности Школе се остварује кроз:

- организоване посете установама културе – галеријама, музејима, препарандији, позоришту, биоскопу;
- организација и посета Сајму књига у Београду и Салону књига у Новом Саду;
- такмичење рецитатора – општинско, окружно;
- учешће на литерарним конкурсима;
- израда паноа поводом дана Светог Саве;
- екскурзије у Србији;
- матурске екскурзије у иностранству;
- културноуметнички програм матурских вечери;
- организовање вечери поезије и промоције књига;
- учешће наставника, стручних сарадника и ученика у промовисању школе.

Све ове активности у вези са културном делатношћу наставници и ученици Школе ће сачувати у облику видео-записа, фотографија, паноа и сл.

11. Програм слободних активности

Циљ програма јесте јачање образовно-васпитне делатности школе, подстицање индивидуалних склоности и интересовања, правилно коришћење слободног времена, богаћење друштвеног живота ученика, као и развијање и неговање другарства.

Овај програм реализује се анкетаирањем ученика школе и одлучује се о томе које ће се слободне активности реализовати у наредној школској години. Реализација слободних активности се остварује кроз рад секција. За рад секција се утврђује распоред који је истакнут на огласној табли Школе. Наша школа има проблем са великим бројем ђака путника, веома је тешко ускладити њихово слободно време. Зато се те активности реализују углавном за време зимских, пролећних распуста.

12. Програм каријерног вођења и саветовања

Ради подстицања професионалног развоја ученика и њиховог оспособљавања да донесу одлуку о избору даљег образовања и животног позива, Закон о средњем образовању и васпитању обавезују школу да подстиче професионални развој ученика у складу са индивидуалним могућностима и друштвеним потребама за кадровима, као и да прати развој ученика, његове склоности и способности у току образовања и помаже му у избору даљег образовања и професионалног оспособљавања.

Циљ је формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Садржаји рада:

- утврђивање мотива ученика за упис у Средњу медицинску школу;
- упознавање ученика са методама успешног учења са нагласком на значење позитивне мотивације према учењу и раду;
- успостављање сарадње са родитељима ученика у циљу прикупљања потребних података о основношколском развоју деце и предузимање заједничких мера за подстицање и усмеравање њиховог професионалног развоја;
- сарадња са установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем;
- идентификација ученика који нису у могућности да прате и усвајају предвиђене програмске садржаје у стручној школи и предузимање мера за њихово преусмеравање у друге школе;
- идентификовање и усмеравање општег и професионалног развоја посебно надарених ученика;
- подстицање родитеља да реално сагледају индивидуалне могућности своје деце и да заједно са њима праве планове даљег професионалног развоја било да се ради о запошљавању или наставку школовања у одговарајућим школама и факултетима;
- рад у радионицама на часовима грађанског васпитања у четвртом разреду;
- упознавање ученика са занимањима која могу да обављају након завршетка изабраног профила;
- упознавање ученика са могућностима вертикалне и хоризонталне проходности;
- успостављање сарадње са установама у којима ученици обављају праксу, а у које ће се укључити по завршетку образовања;
- подстицање ученика да сами трагају за информацијама о подручју рада, мрежи виших школа и факултета и упућивање на сајт Инфостуда;
- помоћ ученицима завршног разреда који се нису професионално определили;
- указивање родитеља на потребу да се у породичним условима чешће разговара о професионалним плановима, да се реално сагледају могућности запошљавања или даљег школовања;
- поставка паноа на тему професионална оријентација;
- организовање посете сајму образовања (уколико буде заинтересованих ученика);
- упознавање ученика са организованом и програмском структуром вишег и високог образовања, условима и критеријумима уписа;
- спровести анкету о професионалним намерама ученика матураната;

- пружити помоћ ученицима који неће наставити образовање у високошколским установана о корацима укључивања у свет рада (како одрадити стажирање, припремити документацију, коме се обратити).

План професионалне оријентације:

Активности/теме	Начин реализације	Време реализације	Носиоци реализације
Аплицирање на пројекат: "Професионална оријентација ученика"	Израда пројектне документације, сагласност Н.В, Ш.О, Савет родитеља, извештај ППС о реализацији активности	Септемба-јун	ППС Анита Тот Вашархељи
Израда, примена и анализа анкете за ученике четвртог разреда: потребе и сугестије у вези даљег избора занимања	Израђене анкете, евиденција анкетираних ученика, резултати анкете, огласна табла, е-мејл, извештај реализатора	Септемба-јун	ППС Одељенске старешине
Разматрање програма професионалне оријентације, предлог активности за наредни период- имплементација кроз наставне и ваннаставне активности, одабир активности и усклађивање са акционим планом, достављање предлога ППС, информисање колектива о предлозима	Евиденција присутних на састанку, записник о разматрању акционог плана, записник о предлозима и сугестијама, извештај координатора, евиденција присутних на стручним већима, извештаји стручних већа	Септемба-јун	Анита Тот Вашархељи Руководиоци стручних већа
Партиципација Бачког парламента-предлози и сугестије у вези професионалне оријентације ученика	Евиденција Бачког парламента, сугестије у вези професионалне оријентације	Септемба-јун	Бачки парламент, ученици трећег и четвртог разреда
Израда инструмената за праћење реализације програма професионалне оријентације (из ГПР)	Израђени инструменти, евиденција присутних на састанку, извештај координатора	Септемба-јун	ТЗСЗ
Сајам Образовања	Поеста Сајма која је одржана у Новом Саду или у Београду	Децембар/ феб-март	ППС
Дан отворених врата	Организовање предавања ученицима о могућности дањег образовања, Стручњаци ће вербално изјашњавати и упознати ученике /родитеље о врсту послова и сл.	Децембар	ППС, стручњаци са стране

13. Програм заштите животне средине

Циљ васпитања и образовања у области заштите и унапређења човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом, обезбеде општа знања и развијање понашања који ће им омогућити разрешавање три основна противречна проблема на реализацији савремен човек – природа: еколошки, културно-социјални и економски.

Предвиђени садржаји су следећи:

- кроз наставне садржаје, посебно из области књижевности и природних наука, формирати код ученика свест о потреби формирања истине о природи и односу човека према природи;
- успостављање сарадње са библиотеком, активностима НВО, туристичким организацијама са циљем да ученици у свом слободном времену користе све изворе културе који ће их подстицати на унапређење и заштиту човекове средине;
- уређење паноа посвећених заштити и унапређењу животне средине;
- планирање акција у школи – обележимо дан планете Земље;
- учешће ученика на конкурсима које расписују друштвене и стручне организације са темама из ове области;
- организовање практичних акција за побољшање животних и естетских услова непосредне средине (дом, школа);
- загађивање и заштита животне средине;
- набавка контејнера за селективно сакупљање отпада;
- поступци управљања медицинским отпадом.

Предвиђене садржаје неопходно је уградити у одговарајуће теме програма редовне наставе, додатног рада, слободних активности, друштвено корисног рада и одељењских заједница ученика.

Наглашена васпитна улога овог подручја захтева од свих наставника да ове садржаје реализују у свакој погодној ситуацији, а посебно је потребно веће ангажовање наставника биологије, хемије и географије, као и ликовне и музичке културе.

Програм здравствене превенције:

Време активности	Активности	Носиоци активности
Септембар	Санитарна обрада ученика физиотерапеутског и општег смера	Наставници здравствене неге
Септембар	Упознавање ученика првог разреда и ученика осталих разреда са техникама успешног учења као и активног учења	ППС
Октобар	Упознавање ученика са развојним периодом у коме се налазе (адолесценција) Међународни дан старих и светски дан хране Светски дан срца	ППС Стручно веће наставника за стручне предмете
Новембар	Месец борбе против болести зависности	Стручно веће наставника за стручне предмете
Новембар	Предавање о сексуалном животу за 1. и 2. разреде	Удржење грађана „Подршка – Támogatás”
Децембар	Светски дан борбе против ХИВ-а	Стручно веће наставника за стручне предмете и професори физичког васпитања
Децембар	Едукативна радионица „Ризик трансмисије” са ученицима првог разреда поводом обележавања Дана борбе против сиде	ППС
Јануар	Болести зависности - упознавање ученика са штетности ПАС, особинама и понашањем наркомана Недеља превенције рака грлића материце	Стручно веће наставника за стручне предмете ППС
Март	Принципи здравог начина живота (у здравом телу здрав дух)	Наставници физичког васпитања
Мај	Међународни дан бабица	Стручно веће наставника за стручне предмете
Фебруар	Упознавање ученика са полно преносивим болестима - које су најчешће болести и како се од њих заштитити	Наставници здравствене неге и ППС
Додатне информације о спроведеним активностима могу се добити из дневника евиденције васпитно- образовног рада, дневника рада школског психолога и педагога, извештаја стручног већа наставника здравствене неге, одељењских старешина и наставника физичког васпитања.		

14. Програм заштите од насиља,злостављања изанемарљивања

На основу међународног документа Конвенције о правима детета и документима које је усвојила Влада Републике Србије (Национални план акције за децу и Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања), Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, Приручника за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика, члана 111 Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 88/2017), Средња медицинска школа у Сенти на седници Тима за заштиту ученика од насиља донела је овај програм.

14.1. Значење појмова насиље, злостављање и занемаривање

Свако насиље над ученицима се може спречити у атмосфери која развија и негује културу понашања, не толерише насиље и не ћути о њему, развија одговорност свих и обавезује на поступање све који имају сазнање о насиљу.

Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Такође, дефинисано је шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здавља, развоја и достојанства ученика.

Заштита ученика од насиља, злостављања и занемарљивања је перманентна и све активности се континуирано спроводе. Општи циљ Програма за заштиту ученика од насиља је унапређивање квалитета живота ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика,
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемарљивање у установама.

Превентивне активности школа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- учесталости инцидентних ситуација и броја пријављеног насиља;
- заступљености различитих врста насиља;
- броја повреда;
- сигурности објекта, дворишта и сл.

За планирање превентивних активности и анализу стања важни су:

- процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања;
- број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ;
- степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе и др.

Интервентне активности (процедуре и поступци интервенције у заштити деце од насиља).

Да би интервенција у заштити ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава - да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност ученика и одређују поступци и процедуре.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- случај се решава у установи;
- случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама;
- случај се прослеђује надлежним службама.

Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање је објављен 2009./2010. и обавезује све запослене да морају да делују у складу са законом и овим Протоколом.

14.2. Подела најчешћих облика насиља

У табелама су приказани нивои реаговања и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

14.2.1. Први ниво

Ове облике насиља решава самостално наставник /одељењски старешина у оквиру саветодавно-васпитног рада са децом – појединцима, групама и одељењем. Може користити и подршку вршњачког тима и вршњачких едукатора.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информациони х технологија
Ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“..	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина...	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикалација..	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта...

14.2.2. Други ниво

У решавању ових облика насиља наставник/одељењски старешина укључује Тим тј. унутрашњу заштитну мрежу. У табели су приказани нивои реаговања и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информациони х технологија
имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..

14.2.3. Трећи ниво

Ако ученици чине или трпе неки од следећих облика насиља, обавезно је укључивање других институција, тј. активирање спољашње заштитне мреже.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информационих технологија
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	заstraшивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/ групом, дискриминација, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам...	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

14.3. Основни принципи и циљеви програма заштите ученика

Принципи на којима се заснива овај Програм и поступање на основу њега односе се на право на живот, опстанак и развој, најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података, спречавање дискриминације, што значи обухватање свих ученика овим Програмом и активно учешће ученика које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење.

Програм заштите ученика од насиља има као општи циљ унапређивање квалитета живота ученика у школи применом мера превенције ради стварања безбедне средине и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма у превенцији су следећи:

- 1) Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања;
- 2) Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља;
- 3) Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе на препознавање насиља и злостављања;
- 4) Мунапређење способности свих учесника у школском животу – наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља;
- 5) Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање;
- 6) Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу;
- 7) Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду;

- 8) Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе;
- 9) Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља;
- 10) Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина;
- 11) Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора;
- 12) Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи.

Специфични циљеви у интервенцији су:

- 1) Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља;
- 2) Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите;
- 3) Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака;
- 4) Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља.

14.4. Процедура у интервенцији

Процедуре у интервенцији су различите с обзиром на три ситуације – да ли се насиље јавља међу децом, од стране одраслог у школи или од стране одраслог ван школе.

Постоји неколико корака у интервенцији:

- 1) *Сазнање о насиљу* или откривање насиља одвија се непосредним увидом да је насиље у току или посредно, препознавањем спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).
- 2) Прва реакција треба да буде *заустављање насиља и обавештавање о томе надлежне особе*: дежурног наставника, чланове Тима, директора или помоћника, одељењског старешину, ПП службу, који ће даље проценити да ли треба позвати МУП или здравствену службу.
- 3) *Смиривање ситуације* подразумева удаљавање ученика из ситуације и смањење напетости кроз разговор са актерима. Тај разговор треба да буде умирујући, без спомињања могућих последица и застрашивања.
- 4) *Прикупљање информација* значи разговор са актерима и другим учесницима у догађају уз вођење записника. Разговор треба да води неко од чланова тима, педагог или психолог, одељењски старешина. (Напомена: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу или доказивање злостављања, о постојању сумње се обавештавају надлежне службе.) Посебна пажња треба да буде обраћена на жртву насиља тако што ће јој се омогућити да се осећа безбедно и да нема страх од освете ученика којима ће бити изречене мере.

- 5) Након тог разговора, обављају се *консултације у оквиру установе* – са колегом, са Тимом за заштиту, са ПП службом, директором, дежурним наставником, при чему се анализирају чињенице, процењује ниво ризика и прави план заштите, водећи рачуна о принципу поверљивости и најбољем интересу ученика. Уколико је потребно, обављају се консултације са службама ван установе (Центар за социјални рад, здравствена служба). На основу консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења и одредити улоге, задатке и одговорности у самом поступању.
- 6) Након консултација и заузимања става школе о догађају, предузима се следеће: *позивају се родитељи и информишу о догађају*, спроведеним консултацијама, закључцима и предложеним мерама (предочава се законска регулатива, мере заштите ученика, мере даљег васпитног деловања); уколико је потребно, обавештава се МУП, Центар за социјални рад (рок три дана од дана када се насиље десило). Подношење пријаве тим службама треба да буде у усменој и писаној форми, након што је са родитељима обављен разговор (осим ако се нису одазвали позиву или је у најбољем интересу дечије безбедности да родитељи не буду укључени).
- 7) *Праћење ефеката* предузетих мера врши Тим, водећи рачуна о интеграцији свих актера у заједницу и успостављању односа сарадње и толеранције.

У оквиру мера заштите планирају се и активности којима ће се обезбедити реинтеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи. План реинтеграције ће зависити од фактора као што су: врста и тежина насилног чина, последице насиља по појединца и колектив, број учесника и сл.

14.5. Процена безбедности у школи

Према анализи упитника добијених у процесу самовредновања и анализе анкете која је спроведена међу ученицима, процењујемо да су угрожене следеће ситуације и места у односу на период:

Ситуација или место	Период
Школско двориште	После наставе и у време одмора
Санитарни чворови	У време одмора
Учионица	Пре почетка наставе
Ходници	За време одмора
Степеништа у школској згради	За време одмора
Простор у подруму и дворишти улаз у школу	Током целог дана
Екскурзија и излети	За време извођења
Крос	За време извођења
Простори ван школе у којима деца обављају праксу (болница, апотека)	У току вежби и блок наставе
Околина школе и угоститељски објекти у околини школе	Пре и после наставе

На основу урађене процене безбедности предузете су следеће мере:

- 1) Усвојен је нови Правилник о дежурству наставног и ненаставног особља у школи;
- 2) Формирана је спољашња и унутрашња заштитна мрежа;
- 3) Уведен је видео-надзор.

14.6. План сарадње са медијима

План сарадње са медијима представља један важан корак у превенцији насиља. Информисање које се реализује преко медија усмерено је на све чланове локалне заједнице - ученике, родитеље, чланове школског одбора, представнике управе локалне заједнице и све друге који су заинтересовани за безбедност и здрав развој наше деце. Информисање има циљ подизање нивоа обавештености свих интересних група о насиљу, његовим облицима и присутности у датој установи, факторима који утичу на појаву насиља и мерама које установа предузима у превенцији.

Комуникација са медијима је нарочито важна у кризним ситуацијама, јер ће медији и увек бити заинтересовани за такве догађаје у школи. Начин на који ће се информације размењивати зависи од врсте установе и капацитета запослених, мора се водити рачуна о поверљивости одређених информација и поштовати приватност ученика, родитеља и запослених.

Особа задужена за комуникацију и сарадњу са медијима бира се у оквиру тима сваке школске године. Као члан тима она ће имати двоструку одговорност у случају у кризне ситуације: да се ученици и запослени заштите и да одговори на друштвену забринутост.

14.7. Спољашња и унутрашња заштитна мреже

14.7.1. Унутрашња заштитна мрежа

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе. Школа је прописала улоге и одговорности запослених и ученика у школи тј. ко шта ради када постоји сумња на насиље или се насиље догоди.

а) ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК: дежура у складу са распоредом; уочава и пријављује случај; покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања); обавештава одељењског старешину о случају; евидентира случај у књигу дежурстава; сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

б) ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА: уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах; учествује у процесу заштите деце; разговара са учесницима насиља; информисање родитеље и сарађује са њима; по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља; прати ефекте предузетих мера; евидентира случај и води документацију; по потреби, комуницира са релевантним установама.

в) ТИМ, ПСИХОЛОГ, ПЕДАГОГ: уочава случајеве насилног понашања; покреће процес заштите детета, реагује одмах; обавештава одељењског старешину и сарађује са њим; по потреби, разговара са родитељима; пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима; разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите; обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера; по потреби, сарађује са другим установама; евидентира случај.

г) ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ: дежурна по распореду; прекида насиље; уочава и пријављује случајеве насилног понашања.

д) УЧЕНИЦИ, ДЕЦА: уочавају случајеве насилног понашања; траже помоћ одраслих; пријављују одељењском старешини; за теже случајеве консултују чланове школског Тима; учествују у мерама заштите.

14.7.2. Спољашња заштитна мрежа

У неким ситуацијама, договор о заштитним мерама подразумева укључивање и других институција и предузимање законских мера. Улоге образовно- васпитних установа у поступцима који се воде у другим институцијама регулисане су Општим протоколом (Образац за укључивање других институција, Прилог бр. 16).

По потреби укључују се надлежне службе:

- ДОМ ЗДРАВЉА
- МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, ШКОЛСКОГ ПОЛИЦИЈАЦА - у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело или прекршај;
- ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД - у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља (3. ниво насиља).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање.

Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност ученика.

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

Ради развоја а и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља.

14.7. Евиденција и начини праћења случајева насиља

Запослени у школи – одељењски старешина, стручна служба и Тим – у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља који треба да садржи:

1. Шта се догодило?
2. Ко су учесници?
3. Како је пријављено насиље?
4. Врсте интервенције?
5. Какве су последице?
6. Који су исходи предузетих корака?
7. На који начин су укључени родитељи, одељенски старешина, стручна служба?
8. Праћење ефеката предузетих мера.

Потребно је пратити:

- 1) Понашање детета које је трпело насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин) и детета које се понашало насилно (да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава);
- 2) Како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- 3) Шта се дешава у васпитној групи, одељењу (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера);
- 4) Колико су родитељи сарадници у активностима на смањивању насиља;
- 5) Како функционише Тим и унутрашња заштитна мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);
- 6) Колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, усложњава и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће *заштитне мере*:

- 1) Појачати опрез свих запослених и дежурних наставника и ученика;
- 2) Укључити у рад родитеље и школског полицајца;
- 3) Наставити са индивидуалним радом (психолог школе);
- 4) Укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже).

Све субјекте укључене у решавање проблема треба обавезати на дискрецију и заштиту права ученика.

14.8. Процењивање ефеката превенције или интервенције

На основу евиденције које воде одељењске старешине и Тим, праћење ефеката ће извршити педагошка-психолошка служба школе преко следећих индикатора:

- 1) Броја и нивоа облика насилног понашања;
- 2) Броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године;
- 3) Односа пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године;
- 4) Односа броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године;
- 5) Анализе упитникаведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

Аспекти примене програма ће бити видљиви преко ефеката предузетих превентивних и интервентних активности.

Примену Програма прати и анализира Тим (ПП служба), квартално, преко евиденције о реализованим активностима које су планиране Програмом. Овим путем се утврђују и узроци уколико неке планиране активности нису реализоване.

О реализацији превентивних и интервентних мера Тим квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља Школе.

14.9. Акциони план за заштиту ученика од насиља, злостављања, занемаривања

Програм за заштиту деце од насиља припремљен је са намером да помогне у стварању сигурне и безбедне средине, да се олакшају и прецизирају процедуре и поступци у заштити деце од насиља и обавезујући је за све субјекте у процесу образовања.

Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања ради у оквиру тима ОК5.

Тим	Остали актери у раду
1. Предлаже, планира и израђује Програм заштите ученика од насиља. Укључује у програм родитеље, ученике, наставнике и остале запослене у школи	Савет родитеља, Стручна служба, ученици, директор школе, Ученички парламент
2. Сарађује са стручњацима ПУ, Центра за социјални рад, Дома здравља, спротским друштвима	Представници ових установа
3. Учествоје у реализацију обука са циљем развоја компетенција потребних за превенцију насиља	Директор школе, стручна служба
4. Прати преализацију стручног усавршавања запослених у области превенције насиља	Директор школе, стручна служба
5. Континуирано истражује појаве насилног понашаја међу ученицима и надученицима, активно укључује ученике у истраживања	Наставници, стручна служба, Ученички парламент
6. Учествоје у процени ризика и доношењу одлука о поступцима и процедурама у случајевима сумње или дешавања насиља	Директор школе, стручна служба, ПУ
7. Прикупља документацију, води евиденцију и обезбеђује заштиту поверљивости података	Стручна служба, одељењски старешина, секретар Школе
8. Сарађује са другим установама, учествује у пројектима, конкурсима	Стручна служба, директор, ПУ, Центар за социјални рад
9. Прати и вреднује ефекте предузетих мера	Стручна служба, директор, Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор

14.10. Акциони план превентивних активности за спречавање насиља

Задаци ученика	Време реализације
1. Одговорно и дисциплиновано понашање	Током целе године
2. Поштовање других ученика, школског особља и чланова своје породице	Током целе године
3. Познавање и придржавање правила понашања у школи	Током целе године

4. Учење понашања којим се избегава виктимизација	Прво полугодиште
5. Тражење помоћи одраслих особа, коришћење могућности које пружа „Демократска кутија ученика“ у Школи (анонимност)	По потреби
6. Саслушање другова уколико они желе поделити своје бриге и проблеме	По потреби
7. Сарадња са одељењским старешинама у осмишљавању безбедног процеса пријављивања различитих врста насиља	Током целе године
8. Учесће у активностима које унапређују разумевање различитости и поштовања права свих	Током целе године
9. Бити пример – бити одговоран на тај начин да се на бес реагује без физичког или вербалног повређивања других	Током целе године
10. Тражење помоћи од родитеља и/или психолога, педагога, разредног старешине, предметног наставника у случају изразите љутње, уплашености, забринутости, депресије	По потреби

Задаци ученика	Време реализације
1. Активна комуникација са децом – доступност, приступачност, искреност, разумевање	Током целе године
2. Контролисање редовног одлажења детета у школу	Током целе године
3. Упознавање са наставницима и руководиоцима	Септембар, октобар
4. Контактирање одељењског старешине уколико код детета постоји проблем везан за школу	По потреби
5. Присуствовање родитељским састанцима	4 пута у току наставне г.
6. Упознавање са правилима понашања школе	Септембар
7. Доследност у дисциплиновању деце	Током целе године
8. Пружање модела просоцијалног понашања	Током целе године
9. Ограничавање изложености деце искуствима криминалног понашања и насиља	Током целе године
10. Разговарање са дететом о насиљу које је видело на телевизији, у компјутерским играма, у комшилуку, у граду	По потреби
11. Саслушање детете у случају његове забринутости за своје другове који испољавају проблематично понашање	По потреби
12. Испричати та сазнања стручњаку у школи, коришћење могућности које пружа „Демократска кутија родитеља“ у Школи (анонимност)	По потреби
13. Контактирање са родитељима другова свог детета	Током целе године

Задачи наставног особља	Носиоци активности	Време реализације
1. Прикупљање информација путем анонимних анкета циљу откривања насиља, занемаривања, злостављања	Психолог, одељењски старешина, предметни наставник	Током целе године
2. Постављање на сајту школе <i>Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање</i>		Током целе године
3. Рад са ученицима чије понашање одступа од уобичајеног		По потреби
4. Подстицање успеха у учењу и ваннаставним активностима		Током целе године
5. Подстицање позитивних односа између ученика и запослених		Током целе године
6. Отворено расправљање о безбедносним проблемима		По потреби
7. Испољавање односа према ученицима са једнаким поштовањем		Током целе године
8. Проналажење начина на које ученици могу изразити своје проблеме		Током целе године
9. Понуда ваннаставних активности ученика		Током целе године
10. Афирмација развоја личности и грађанске свести		Током целе године
11. Подржавање ученика у њиховом сазревању и стварању радних навика		Током целе године

14.11. Акциони план интервентних активности за спречавање насиља

Активност	Носиоци активности	Време реализације
1. Примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља	Тим за заштиту ученика од насиља	Током школске године
2. Евидентирање случајева насиља	Тим за заштиту ученика од насиља	Током школске године
3. Истраживање о врстама и учесталости насиља у школи	Тим за заштиту ученика од насиља	Током школске године
4. Сарадња са релевантним службама	Тим за заштиту ученика од насиља	Током школске године
5. Подршка ученицима који трпе насиље	Стручна служба	Током школске године
6. Рад са ученицима који врше насиље	Стручна служба	Током школске године
7. Оснаживање ученика који су посматрачи насиља да конструктивно реагују	Стручна служба	Током школске године
8. Саветодавни рад са родитељима ученика	Стручна служба	Током школске године

15. Програм развоја хуманитарних односа међу половима

Циљеви програма сустицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота и развојем хуманизације односа међу људима, унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље

Програмом су обухваћени ученици од првог до четвртог разреда средње школе. Годишњим планом рада школе се утврђују носиоци активности у остваривању здравственог васпитања.

Одељењске старешине у сарадњи са стручним сарадником и предметним наставницима припремају програмске целине према узрасним карактеристикама и интересовањима ученика, као и сарадњу са родитељима.

Рад на реализацији Програма одвија се у оквиру :

- 1) редовне наставе стручних предмета и часа;
- 2) ваннаставних активности – спортских секција, клубова здравља, акција за унапређење школског простора;
- 3) ваншколских активности, сарадње са заједницом на организовању културних активности и других садржаја за креативно и рекреативно коришћење слободног времена.

Садржај програма чини неколико тема: хуманизација односа међу половима; буди срећан - буди здрав; спорт, рекреација; сида и друге полно преносиве болести; наркоманија; анорексија.

Принципи васпитања за хумане односе међу половима су:

- 1) Принцип одмерености према узрасту – овај принцип захтева да се води рачуна о дечијем интересовању за проблеме сексуалног живота, а, са друге стране, о степену њихове зрелости, тј. о могућностима примања материје;
- 2) Принцип поступности у раду;
- 3) Принцип научности и систематичности – овај принцип налаже да се градиво заснива на научним чињеницама и систематично;
- 4) Принцип васпитности – васпитање за хумане односе међу половима не сме да се сведе само на информисање и обавештавање јер би се запоставила васпитна страна. Мора се водити рачуна о интерпретацији градива, о ставу према проблемима сексуалног васпитања, о односу човека према тим питањима – о социјалној страни тог проблема.

Задатак васпитања за хумане односе међу половима јесте да допринесе хуманизацији човекове личности и социјализацији међуљудских односа

Раније сазревање деце, многа девијантна понашања и поремећаји менталног здравља младих захтевају да васпитни рад у овом подручју почне што раније и да њима буду обухваћени и ученици и родитељи.

Организованим васпитним радом ученицима треба помоћи да правилно физички, психички и социјално сазревају и формирају се у личности способне да изграђују хумане односе засноване на љубави и међусобном уважавању и поштовању, спремне и способне за функцију у животу и за хумано и одговорно родитељство.

Садржај програма здравственог васпитања ученика који се односи на хуманизацију односа међуполовима:

- разлике међу половима (да ли, у чему и зашто постоје разлике у телесној конституцији, структури нервног система, саставу и функцији полних органа, схватању друштвене заједнице о улози и значају полова и начинима како су третирали кроз векове);
- сексуална хигијена (могућности и начини заштите физичког и психичког здравља човека у полним односима);
- абортус, услови под којима се дозвољава легални абортус и све могуће последице;
- неистине, предрасуде, дезинформисање у области васпитања за хумане односе међу половима;
- упознавање ученика са сопственим развојем, са степеном физичке и психичке зрелости у доба адолесценције;
- истицање значаја забављања код младих, као и одговорности партнеру и себи;
- упознавање ученика са здравственим и другим последицама полног општења, као и са проблематиком планирања породице;
- наличје полног живота (проституција, сексуалне девијације, полне болести, сида и сл.);
- психичке и физичке последице абортуса;
- истицање значаја правилног избора партнера;
- упознавање ученика са трудноћом, њеним током и припремама за материнство, тј. одговорно родитељство оца и мајке;
- улога породице у васпитању деце;
- место породице у друштву и друштвена брига у породици као целини и заштита појединих њених чланова;
- патолошки односи у породици и негативне последице по партнере, децу и друштвену заједницу;
- развод као лек за поремећене односе у породици, тј. у браку.

Наведени садржаји се остварују кроз наставне активности у оквиру часа одељењске заједнице и медицинских предмета и ваннаставних активности тј. радионице које организује Саветовалиште за младе.

Облици и методе васпитања за хумане односе међу половима зависе од тога ко их примењује и од узраста деце. Школа васпитава личним примером наставника и целог радног колектива. Најзаступљеније су методе излагања, предавање (у оквиру појединих наставних предмета, предавање педагога и повремена предавања стручних лица), разговор, дискусије, радионице и упућивање на литературу, саветовање и сл.

У раду са родитељима тежиште ће бити на истицању значаја хуманизације односа у породици и друштва према породици.

Развојним планом школе у оквиру задатка који гласи „наставити сарадњу са релевантним установама и стручњацима на промоцији репродуктивног здравља, равноправности полова и хуманих односа“ прецизирани су носиоци ових активности. Реализацију горе наведеног програма ће умногоме помоћи и сарадња са ученичким диспанзером и саветовалиштем за младе.

16. Програм школског спорта

У нашој школи планира се извођење разних спортских активности кроз различите видове реализације како би се обухватио што већи број ученика укључених у спортске активности Школе, чији је значај огроман у савременом друштву и темпу живота у коме ученици живе. Како би ученици

лакше усвојили знања ради разумевања значаја и суштине физичког вежбања и формирали позитивне психо-социјалне обрасце понашања, као и мотивисали за даљње вежбање,

Школа ће обављати следеће спортске активности у складу са могућностима:

- редовна настава физичког васпитања;
- спортске секције (одбојка, атлетика, мали фудбал, рукомет и кошарка);
- школска, општинска, окружна, међуокружна и републичка такмичења;
- кросеви;
- недеља спорта.

Атлетика, кошарка, рукомет, мали фудбал и одбојка ће се изучавати у оквиру редовне наставе по плану и програму професора физичке културе. На часовима ће се радити на развијању моторичких способности сваког ученика, повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима, интегралном развоју личности ученика, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота.

За атлетску, гимнастичку, кошаркашку, одбојкашку, рукометну, стонотениску, и фудбалску секцију биће задужени професори физичке културе, по плану и програму који су дужни изградити.

Кроз секције ученици ће моћи да се усавршавају или надограђују већ стечена знања, као и да се такмиче на свим такмичењима у оквиру календара такмичења који доноси Спортски савез Општине Сента.

У овим спортовима ће се организовати школска (изборна) такмичења како би се одредили ученици који ће представљати Школу на општинском, окружном, међуокружном и републичком такмичењу и кроз систем спорта ученицима на овај начин приближило такмичење као вид повезивања спорта са стварним животом, развио такмичарски дух и фер-плеј однос према околини.

План реализације спортских активности:

Активности	Начин реализације	Носиоци
Организација школских такмичења	Тестирања и селекција чланова екипа и појединаца	Професори физичког васпитања
Учешће школских екипа и пој единаца на такмичењима у организациј и спортског савеза Србије	Школа је члан Савеза за школски спорт који организује овај ниво такмичења	Професори физичког васпитања
Реализациј атурнира у малом фудбалу	Пријављивање екипа, организација утакмица	Професори физичког васпитања
Кросеви и пешачења	Учешће у кросу РТС-а и трци „За срећније детињство“, Фрушкагорски маратон	Професори физичког васпитања и ученици

17. Програм сарадње са локалном самоуправом

Сарадња са локалном самоуправом, која укључује и сарадњу са канцеларијама за младе у јединицама локалне самоуправе, остварује се на основу програма који чини део школског програма и део развојног плана школе.

Школа прати, укључује се у дешавања у локалној самоуправи, и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Циљ сарадње је праћење дешавања у локалној заједници и заједничко планирање и укључивање у реализацију активности локалне самоуправе, нарочито о питањима значајним за развој школе.

Активности	Начин реализације	Носиоци
Проналажење могућности за адаптацију школског простора укључујући решавање акутног и хроничног питања замене дотрајалих прозора школе.	Перманентна комуникација управе школе са управом Града Сенте, школском управом и другим органима којима је образовање компетенција број један	Школски одбор, директор
Сарадња са школском управом Општине Сента	По свим питањима са становишта образовања и васпитања и рада на пројектима хуманитарног карактера	Школски одбор, директор и наставници
Сарадња са Управом општине - Општинским већем за образовање, информисање и културу	Спровођење одлука Градског већа од значаја за рад школе. Предлози Градског већа за подршку и помоћ успешнијем функционисању школе и остваривању циљева образовања	Директор

18. Програм сарадње са породицом

Циљ сарадње школе и породице јесте да заједничким снагама и кроз партнерски однос ради на образовању и васпитавању деце, тј. ученика тако да се подржи њихов свеукупни раст и развој у правцу:

- компетенције за будући каријерни развој (даље школовање и радно место);
- изградње система вредности у којем универзалне људске вредности имају важно место;
- стицања свести о грађанској одговорности за себе и заједницу.

Да би се остварио овај циљ, пред Школом су следећи задаци:

- да захтева редовну, трајну и квалитетну сарадњу родитеља и школе;
- да обезбеди информисаност родитеља о променама које се дешавају у школи и са њиховим дететом а од важности су за његово образовање и васпитање;
- да професионалним деловањем запослених оствари позитивну интеракцију наставник – родитељ.

Сарадња Школе и родитеља одвијаће се на неколико начина.

- 1) Индивидуални разговори.

Различити носиоци школског живота родитељима ће давати информације о условима рада, понашању и функционисању њиховог детета, успеху и резултатима, евентуалним изостанцима, проблемима и сл. Такве врсте информација о детету и његовом функционисању ван школе, узвратно, даваће родитељи запосленима. При разговорима и једна и друга страна треба да буде усмерена на чување интереса самог детета

2) Одељењски родитељски састанци.

Ови састанци обухватају упознавање родитеља са наставним планом и програмом, уџбеницима, наставницима, облицима и методама рада, кућним редом школе, правима и обавезама свих учесника васпитно-образовног процеса и врстама подршке коју школа пружа ученицима, као и едуковање родитеља о развојним проблемима младих, проблемима у окружењу и вршњачким утицајима.

3) Разредни родитељски састанци.

Овај састанак је веома важан за први разред ради упознавања са школом, организацијом и условима рада, начином набавке уџбеника, начином будуће сарадње. За четврти разред договора се о програму и реализацији завршне екскурзије и праћењу и припреми ученика за матурски испит.

4) Састанак мањих група родитеља и ученика и запослених.

Овај састанак важан је за решавање искрслог проблема попут тешкоћа у учењу, великог броја слабих оцена, насиља и сл.

5) Савет родитеља

Поред улоге Савета која је дефинисана законом, он има велику важност и у едукацији о развојним карактеристикама младих.

6) Учешће родитеља у раду Школског одбора

Дефинисано је Законом и Правилном о раду овог органа школе.

7) Учешће родитеља у раду различитих тимова као што је школски Тим за ИО, Тим за заштиту од насиља, Актив за школско развојно планирање)

8) Индивидуални саветодавни рад педагога са родитељима ради отклањања специфичних проблема као што су непотпуна и дисфункционална породица или бежање ученика од куће

9) Индивидуални и групни разговори са родитељима будућих средњошколаца у оквиру промотивних активности тј. уписне кампање – представљање образовних профила и услова у којима се одвијају васпитно-образовни процеси у нашој школи.

19. Програм излета и екскурзија

Екскурзија је облик образовно-васпитног рада којим се доприноси остваривању плана и програма циљева средњег стручног образовања и васпитања.

Екскурзија се остварује ван школе у трајању од једног до три дана годишње, у складу са узрастом и наставним планом и програмом за екскурзије.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног, историјског и духовног наслеђа, као и привредних постигнућа која су у вези са делатношћу школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објеката и феномена у природи и уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима, стицање нових сазнања, упознавање еколошких навика, подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја, упознавање занимања људи која су карактеристична за поједине крајеве, развијање позитивног односа према националним, уметничким и културним вредностима, изграђивање естетских, културних и спортских потреба и навика, развијање позитивних социјалних односа међу ученицима, ученицима и професорима и сл.

Садржај екскурзије базира се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и Школског програма и саставни су део Годишњег плана рада школе.

Одељењска и стручна већа школе предлажу план и програм који разматра *Наставничко веће*. Екскурзија може да се изведе ако је *Савет родитеља* дао сагласност на програм и цену екскурзије и избор агенције. Програм агенције садржи: образовне и васпитне циљеве и задатке, садржаје којима се постављени циљеви остварују, планирани број ученика, путне правце и начин финансирања.

Носиоци припреме, организације и извођења путовања су директор, стручни вођа, одељењски старешина или други наставник који је најмање једну годину изводио наставу у одређеном одељењу. Стручног вођу одређује директор школе.

Екскурзија се организује и изводи ако је пријављено, уз писмену сагласност родитеља, најмање 60% ученика истог разреда и ако су створени услови за остваривање циља екскурзије. Извођење екскурзије и излета за ученике истог разреда организује се истовремено и са истим садржајем.

Школа благовремено објављује оглас за путовање ученика, имајући у виду време потребно да се обезбеде најбољи услови за реализацију предвиђеног путовања. Школа је дужна да објави оглас најмање у једним дневним новинама које имају тираж на територији Републике Србије. Оглас садржи све путне правце предвиђене програмом, за сваки разред посебно. У тексту огласа школа наводи и до кога рока туристичке агенције могу преузети упутство за формирање понуде ради учешћа на огласу. Туристичка агенција доставља понуду сачињену на основу упутства у затвореној коверти са назнаком за оглас – не отварати. Припрему огласа, упутства и отварање понуда и избор понуђача врши комисија школе (директор и чланови Савета родитеља одељења ученика за које се организује екскурзија). Одлуку о избору понуђача комисија доноси већином гласова од укупног броја чланова. Избор најбољег понуђача врши се када се утврди да постоје најмање три понуде које испуњавају све услове предвиђене упутством. После избора понуђача Савет родитеља одлучује и висини дневница. По завршетку екскурзије, представник туристичке агенције и стручни вођа сачињавају извештај о екскурзији, оцењујући реализацију програма и плана екскурзије и квалитет пружених услуга. Извештај о изведеној екскурзији, када се усвоји, уноси се и у дневник рада и у Годишњи извештај о раду школе.

Први разред може да иде на једнодневну екскурзију, други и трећи на дводневну, док четврти разред може да иде на екскурзију у трајању до пет дана у земљи или иностранству.

20. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Циљ овог програма је развијање свести ученика о значају превентивне здравствене заштите и безбедности и здравља на раду.

Програм се реализује:

Активности	Начин реализације	Носиоци посла
Обука запослених за безбедан и здрав рад	Усмено излагање , практичне вежбе	Наставници биологије, запослени Дома здравља
Обука запослених за пружање прве помоћи и провера теоријске и практичне оспособљености	Усмено излагање , практичне вежбе Израда тестова	Запослени Дома здравља
Периодични прегледи и испитивање опреме за рад	Одржавање средства и опреме за рад, електричне инсталације, грејање и друге инсталације	Координатори практичне наставе, домар, овлашћени сервиси
Управљање отпадом и смећем	Усмено излагање, презентација	Наставници Хемије
Обука помоћног особља о правилном и безбедном коришћењу средстава за хигијену	Усмено излагање , презентација	Наставници Хемије
Ангажовање постојећих ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења	Према програму Тима за спречавање насиља, злостављања и занемаривања	Директор, наставници

21. Сарадња са друштвеном средином

Планиране активности сарадње за текућу школску годину усагласити са активностима из Развојног плана и акционих планова.

Сарадња са друштвеном средином

Институција са којом се сарађује	Садржај сарадње	Облик сарадње	Време реализације	Реализатори
Градска библиотека	Књижевне вечери и изложбе	Учешће у програму и организацији	Током године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Општа болница Сента	Хуманитарне акције	Учешће и организација	Током године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Предшколска установа	Уметнички програми	Учешће и организација	Током године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Завичајна фондација "Стеван Сремац", Сента	Сусрети са писцима, конкурси, прославе	Учешће	Током целе године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Црквена општина Сента	Уметнички програм, конкурси, изложбе	Учешће и организација	Током године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Градски музеј	Изложбе	Посете изложбама, разговори	Током године	Стручна већа
Панон телевизија	Емисије, прилози	Учешће у припремању, наступи	Током године	Тим за културну и јавну делатност и медије
Дом здравља	Стручна предавања, здравствене акције	Присуство ученика и наставника предавањима	Септембар-август	Стручно веће наставника за стручне предмете
Општа болница Сента	Хуманитарни	Акције добровољног давања крви	Зависи од плана Завода за трансфузију	Стручно веће наставника за стручне предмете
Црвени крст	Прва помоћ	Хуманитарни рад ученика такмичења	Током године	Стручно веће наставника за стручне предмете

22. Друга питања од значаја за школу

Ради што успешнијег остваривања циљева Школског програма, принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа, Школа ће и даље, у континуитету, радити на:

- стручном и педагошком усавршавању наставног кадра, праћењу, вредновању и унапређивању образовно-васпитног рада;
- праћењу постигнућа ученика;
- праћењу и укључивању у педагошке, организационе и технолошке иновације и образовне технологије.

Да би у што већој мери укључила ученике у реализацију Школског програма, Школа ће подстицати и помоћи рад *Ученичког парламента*.

Због што ефикаснијег рада и остваривања одређених задатака, у Школи се као стручни органи формирају тимови, у складу са Законом. Постојећи тимови и њихов састав и програми рада налазе се у Школи.

Формирање нових тимова ће се обавити због остваривања задатака, програма или пројеката за којима се укаже потреба.

Школа не учествује у пројектима на свим нивоима, али се ради на побољшавању таквог стања.

У предстојећем периоду Школа планира да прошири и учврсти сарадњу са:

- социјалним партнерима у локалној заједници и широј друштвеној средини;
- учврсти међународну сарадњу која се одвија преко и уз подршку Министарства просвете Републике Србије;
- школама у региону;
- школама у Републици;
- са свим релевантним институцијама и организацијама које су од значаја за остваривање образовно-васпитних циљева и задатака Школе.

Носиоци, покретачи и реализатори свих планираних активности су наставници, ученици, родитељи, социјални партнери, стручни и административни радници и помоћни радници Школе у времену и планираној динамици предвиђеној Законом, Статутом и осталим правним актима Школе.

23. Програм школског маркетинга

Сваке школске године ћемо развијати и унапређивати углед и имиџ школе и промовисаћемо школу не само у локалној заједници него и шире у целом региону. Посебна пажња ће се посветити сарадњи са родитељима, са акцентом на унапређењу односа наставник-ученик-родитељ и успостављању што квалитетније сарадње са друштвеном средином.

Иако Школа је најпопуларнија средња стручна школа у региону и ове школске године планирамо да посебну пажњу просветимо промоцији школе, успеху и достигнућу како њених ученика тако и професора.

Највеће учешће у свим тим активностима очекујемо од наших успешних ученика и Ученичког парламента који ће организовати културне, спортске и хуманитарне акције. Наставићемо и са традиционалним неговањем и развијањем љубави и талента наших ученика према техници, уметности, књижевности, спорту и другим дисциплинама, промовишћу њихову свестраност и таленат.

Школски сајт планирамо да освежимо и проширимо, уносећи нове информације које ће помоћи и нашим ученицима, али и промовисати школска дешавања и евентуалне успехе наших ученика и наставника.

Кроз заједничке акције наших ученика и ученика партнерских школа настојаћемо да остваримо нове резултате и разменимо искуства у многим областима везаним за образовни систем, савремене тенденције и интересовања данашњих средњошколаца.

23.1. Интерни маркетинг

Време реализације	Активности/теме, садржаји	Начини реализације	Носиоци реализације и сарадници
Август-септембар	Планирање и програмирање маркетиншких активности	Састанци	Директор Школе, Тим за културну и јавну делатност и медије
Септембар	Подела задужења око израде и ажурирања стране друштвене мреже Школе	Састанци	Тим за културну и јавну делатност и медије
Септембар-јун	Рад на школској сајту, ажурирање сајта по потреби	Оперативни рад	Тим за културну и јавну делатност и медије
Септембар-јун	Организација предавања, трибина и изложби у Школи	Организација	Стручна већа, Тим за културну делатност и медије, школски прихолог
Септембар-јун	Праћење развоја и напредовања планираних активности	Састанци, извештаји	Тим за културну делатност и медије
Септембар-јун	Израда интерног промотивног материјала (по потреби)	Оперативни рад	Тим за културну делатност и медије
Септембар-новембар	Израда информатора о раду Средње медицинске школе у складу са чл.39. Закона о слободном приступу	Прикупљање материјала, техничка обрада и објављивање	Директор Школе, секретар Школе, школски библиотекар
Начини праћења реализације плаћа школског одбора и носиоци праћења: Тим за културну и јавну делатност и медије, директор школе			

23.1. Екстерни маркетинг

Време реализације	Активности/теме, садржаји	Начини реализације	Носиоци реализације и сарадници
Август-септембар	Планирање и програмирање маркетиншких активности	Састанци, извештаји	Тим за културну и јавну делатност и медије
Септембар	Подела задужења за сајта Школе, организацију изложби, трибина и др.	Састанци	Тим за културну и јавну делатност и медије, директос Школе
Септембар-август	Ажурирање стране друштвене мреже	Састанци	Тим за културну и јавну делатност и медије и известиоци стручних већа и Наставничког већа
Септембар-јун	Организација предавања, трибина и изложби у Школи	Састанци	Стручна већа наставника, Тим за културну делатност и медије, школски библиотекар
Септембар-јун	Праћење развоја и напредовања планираних активност	Састанци, извештаји	Тим за културну делатност и медије
Септембар-јун	Израда екстерног промотивног материјала	Готови материјал	Тим за културну делатност и медије
Начини праћења реализације плаха школског одбора и носиоци праћења: Тим за културну и јавну делатност и медије, директор школе			



Председник Школског одбора

Мате Терек